

**Gymnázium Štefana Moyses a Stredná odborná škola
agrotechnická – Agrotechnikai Szakközépiskola**

Školská 13, 045 17 Moldava nad Bodvou

PREVENTÍVNY PROGRAM PROTI ŠIKANOVANIU

Zostavila:

RNDr. Mgr. Silvia Mihaličová, PhD.

koordinátor prevencie

organizačnej zložky GYMNÁZIUM

2025/2026

Obsah

Úvod.....	2
1 Teoretické východiská	3
1.1 Základné pojmy.....	3
2 Charakteristika školy	5
3 Program proti šikanovaniu	7
3.1 Ciele programu.....	7
3.2 Prevencia šikanovania	7
3.3 Krízový plán školy pri riešení šikanovania.....	9
4 Spolupráca s inštitúciami a dôležité kontakty	12
Zoznam použitej literatúry	13

Úvod

Pozícia učiteľa sa vo výchovno-vzdelávacom procese dynamicky mení. Jeho úlohou nie je iba predkladanie nových poznatkov, ale tiež smerovanie žiakov k vytváraniu hodnôt – napr. kognitívnych schopností, rozvoj tvorivých schopností, či schopnosti pružne sa adaptovať na meniace sa podmienky spoločnosti.

Osobnosť učiteľa výrazne ovplyvňuje žiakov, podľa vzťahu k učiteľovi menia svoj prístup nielen k predmetu, ktorý vyučuje, ale formujú aj svoj postoj k rôznym oblastiam života. Ak učitelia dokážu v škole vytvoriť prostredie, ktoré je pokojné a priateľské, zvyšujú tým výkonnosť žiakov, prebúdajú ich záujem o mimoškolské aktivity. V súlade s humanizáciou a demokratizáciou výchovy a vzdelávania má učiteľ vytvoriť vhodný priestor každému jednotlivcovi.

Jedným z aktuálnych problémov, s ktorým sa učitelia, žiaci a rodičia v školskom prostredí stretávajú, je šikanovanie. Vyskytuje sa už medzi deťmi predškolského veku a u žiakov základných a stredných škôl môže nadobúdať veľmi nebezpečné rozmery. Šikanovanie predstavuje veľmi komplexný problém. Každý z prípadov šikanovania je jedinečný, vyžaduje si špecifický prístup a postup riešenia. Prostredie, v ktorom sa žiak cíti dobre, bezpečne a pohodlne je jedným zo základných predpokladov jeho kvalitného vzdelávania, osobnostného rastu a vytváraniu trvalých hodnôt. Preto je nevyhnutné, aby sa problematike sociálno-patologických javov, predovšetkým ich prevencii, na škole venovala patričná pozornosť.

Predkladaný Preventívny program proti šikanovaniu poskytuje základné teoretické informácie o šikanovaní, navrhuje preventívne opatrenia na jej predchádzanie a predstavuje krízový plán v prípade riešenia už vzniknutých konkrétnych prípadov.

1 Teoretické východiská

Šikanovanie sa v rôznych štádiách vyskytuje viac alebo menej v každej škole a v každom školskom zariadení. Tento tým nežiaduceho správania je obzvlášť rizikový, pretože často zostáva dlho skrytý, no môže viesť k závažným psychickým traumám s dlhodobými následkami. Je preto dôležité, aby pedagógovia a aj odborní zamestnanci rozumeli podstate šikany, vedeli ju rozpoznať a riešiť už počiatkové štádiá šikanovania, no ideálne aby vedeli šikane predchádzať.

Tento preventívny program vychádza zo **Smernice č. 1/2025 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach, vydanéj Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a mládeže SR** (ďalej len Smernica č. 1/2025).

1.1 Základné pojmy

Definícia šikanovania

Šikanovaním v škole sa rozumie obťažovanie formou spravidla opakujúceho sa nežiaduceho správania šikanujúceho voči šikanovanému, ktoré je motívované úmyslom získať nad šikanovaným prevahu, šikanovaného ponížiť alebo získať vynútené mocenské postavenie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastráňujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuct'ujúceho, zámerne zraňujúceho alebo urážajúceho prostredia vo forme verbálneho šikanovania, fyzického šikanovania, psychického šikanovania, emocionálneho šikanovania, nebezpečného elektronického obťažovania alebo nebezpečného prenasledovania.

Priame šikanovanie je šikanovanie, pri ktorom šikanujúci zameriava svoje konanie priamo na šikanovaného opakujúcim sa úmyselným verbálnym, psychickým, emocionálnym alebo fyzickým násilím, pri ktorom sú spravidla prítomní aj účastníci šikanovania; je spojené s cieľom získať prevahu v kolektíve.

Nepriame šikanovanie je šikanovanie, pri ktorom šikanujúci používa metódy a nástroje vzťahového násillia a emocionálneho vydierania, najmä v podobe prehladania, ignorovania, zámerného vyčleňovania šikanovaného z kolektívu, šírenia nepravdivých alebo znevažujúcich informácií, citlivých zvukových záznamov (audiozáznamov), obrazových záznamov (videozáznamov) alebo zvukovo-obrazových (audiovizuálnych) záznamov o šikanovanom alebo manipulovaním názorov a postojov ostatných členov sociálnej skupiny k šikanovanému.

Detailne sú jednotlivé druhy šikany charakterizované v Smernici č. 1/2025.

Čo nie je šikanovanie v škole:

- jednorazový alebo impulzívny prejav násilia alebo agresie medzi žiakmi akútnym neovládnutím emócií, ktoré bezprostredne odznievajú,
- prejav násilia alebo agresie medzi žiakmi mimo školy, ktorý nevyplýva zo vzťahov medzi žiakmi v škole, okrem kyberšikanovania,
- nehoda medzi zamestnancom školy a žiakom súvisiaca s výchovno-vzdelávacím procesom

Aktéri šikanovania

- **Šikanujúcim** je žiak alebo skupina žiakov, ktorí opakovane psychicky alebo fyzicky ubližujú šikanovanému.
- **Šikanovaným** je žiak alebo skupina žiakov, ktorí sú vystavení šikanovaniu.

Šikanovanie ako priestupok alebo trestný čin

Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu **trestného činu**, kedy môže byť šikanujúci od veku 14 rokov trestne stíhaný najmä za trestný čin ublíženia na zdraví, obmedzovanie osobnej slobody, lúpeže, vydierania, hrubého nátlaku a nátlaku, porušovania domovej slobody, sexuálneho násilia a zneužívania, krádeže, neoprávneného užívania cudzej veci, poškodzovania cudzej veci, nebezpečného vyhrážania sa, nebezpečného prenasledovania, výroby detskej pornografie a jej rozširovania, prechovávanía detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení alebo ohovárania.

Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu **priestupku** proti občianskemu spolunažívaniu alebo majetku.

Zamestnanec školy, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenia k prevencii a riešeniu šikanovania, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví.

2 Charakteristika školy

Gymnázium Štefana Moyses a Stredná odborná škola agrotechnická – Agrotechnikai Szakközépiskola je vzdelávacia inštitúcia, ktorá vznikla 1.9. 2025 spojením pôvodne samostatných organizačných zložiek. Kvôli ich jedinečnosti a rozdielnym črtám ich v tomto texte charakterizujeme osobitne.

Gymnázium Štefana Moyses, škola s viac ako 70-ročnou tradíciou, sídli v Moldave nad Bodvou v okrese Košice – okolie. Patrí medzi malé školy a v okrese je jedinou školou tohto typu.

Vzhľadom na geografickú polohu školy sa o štúdium na nej uchádzajú nielen žiaci základných škôl z Moldavy nad Bodvou, ale aj z okolitých spádových obcí – Jasov, Poproč, Medzev, Turňa nad Bodvou, Drienovec, Mokrance, Čečejevce, Paňovce. Z hľadiska národnostnej štruktúry je škola heterogénna, prevažujú však žiaci so slovenskou národnosťou. V školskom roku 2025/2026 navštevuje školu 159 žiakov.

Škola disponuje malým ale stabilným pedagogickým zborom, ktorý plne korešponduje s potrebami školy na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu. Všetci pedagogickí pracovníci spĺňajú zákonom stanovené kvalifikačné predpoklady. V školskom roku 2025/2026 pôsobí na škole 14 pedagogických zamestnancov. Kolektív je vekovo rôznorodý, s prevahou žien. Z hľadiska kariérového stupňa v ňom prevládajú pedagogickí zamestnanci s prvou atestáciou. Na škole je stanovená funkcia výchovného poradcu a rôznych koordinátorov, vrátane koordinátora prevencie. Škola má vlastného školského psychológa a spolupracuje s poradenskými zariadeniami.

Gymnázium Štefana Moyses kladie dôraz na rodinnú atmosféru školy. Školu navštevujú často žiaci, ktorí sú v príbuzenskom vzťahu – súrodenci, bratranci, sesternice. Žiaci rôznych ročníkov sa navzájom poznajú, stretávajú sa v rámci záujmovej činnosti či vo voľnom čase. Učitelia majú k žiakom blízky vzťah, poznajú aj žiakov, ktorých neučia. Práve tieto aspekty školy výrazne prispievajú k zníženému výskytu šikany.

Stredná odborná škola agrotechnická - Agrotechnikai Szakközépiskola je vzdelávacia inštitúcia s dlhoročnou tradíciou, ktorá zohráva významnú úlohu v príprave odborníkov pre poľnohospodárstvo, agrotechniku a pre príbuzné technické odvetvia, ako aj pre podnikanie a ekonomické činnosti. V súčasnosti je škola organizačnou zložkou spojenej školy Gymnázium Štefana Moyses a Stredná odborná škola agrotechnická / Agrotechnikai Szakközépiskola, s ktorým sa spojila, pričom si zachovala svoju špecifickú odbornosť, vlastnú identitu a tradície. Toto spojenie prinieslo nové možnosti spolupráce a rozšírilo priestor pre moderné vzdelávacie prístupy.

Škola poskytuje vzdelanie v rôznych odboroch, medzi ktorými dominujú najmä agrotechnické a ekonomické smery, technické služby v autoservise, mechanizačné a opravárenské činnosti či agropodnikanie. Dôraz sa kladie na prepojenie teórie s praxou – žiaci sa nielen učia v moderných odborných učebniach a dielňach, ale získavajú aj skúsenosti v spolupráci s regionálnymi podnikmi, farmami, autoservismi a ďalšími partnermi z praxe. Tento prístup zabezpečuje, že absolventi sú pripravení uplatniť sa v reálnych pracovných podmienkach a prispievať k rozvoju vidieka i miestneho hospodárstva.

Dôležitou súčasťou školy je podpora dvojjazyčnosti a multikultúrneho prostredia. Vyučovanie prebieha v slovenskom aj maďarskom jazyku, čo odzrkadľuje pestré kultúrne zázemie regiónu a zároveň rozvíja komunikačné zručnosti žiakov v dvoch jazykoch. Menšie kolektívy umožňujú individuálny prístup, čo prispieva k priateľskej atmosfére, vzájomnému rešpektu a osobnostnému rastu každého študenta.

Moderné technické vybavenie školy, kvalitný pedagogický zbor a podpora inovácií sú zárukou kvalitného vzdelávania. Poslaním školy je vychovávať odborníkov, ktorí si cenia tradície, no zároveň sú pripravení na výzvy súčasného sveta – mladých ľudí, ktorí dokážu zodpovedne pristupovať k práci, technológiám a životnému prostrediu. Vďaka svojmu zameraniu a hodnotám zostáva Stredná odborná škola agrotechnická dôležitým pilierom odborného vzdelávania v regióne a miestom, kde sa tradícia stretáva s modernými prístupmi k výchove a vzdelávaniu.

3 Program proti šikanovaniu

3.1 Ciele programu

Cieľom preventívneho programu proti šikanovaniu je vytvoriť v škole také prostredie, kde sa žiaci cítia bezpečne, sami sa podieľajú na budovaní priateľských vzťahov, podporujú spoluprácu medzi žiakmi, ale aj medzi žiakmi a učiteľmi a zaujímajú odmietavý postoj k nežiaducemu správaniu.

Škola má zákonom danú zodpovednosť za vytvorenie a udržanie bezpečného prostredia, za ochranu žiakov a ich zdravia a za predchádzanie vzniku akýchkoľvek foriem rizikového správania vrátane šikany. Riaditeľ školy zodpovedá aj za zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia svojich zamestnancov, teda tiež za prevenciu šikany zameranej na učiteľa.

Za realizáciu Preventívneho programu a koordináciu preventívnych aktivít na škole zodpovedajú koordinátori prevencie oboch organizačných zložiek. Spolupracujú s vedením školy, výchovnými poradcami, školskými psychológmi, triednymi učiteľmi a ostatnými pedagogickými a nepedagogickými zamestnancami.

3.2 Prevencia šikanovania

Prevencia šikanovania predstavuje súbor opatrení, ktoré majú za cieľ predchádzať vzniku šikanovania, včas odhaliť jeho príznaky a vytvárať v škole bezpečné a podporné prostredie pre všetkých žiakov. Realizuje sa v dvoch rovinách – v širšej a užšej.

Prevencia v širšej rovine

Prevencia v širšej rovine zahŕňa systémové a organizačné opatrenia, ktoré minimalizujú riziko výskytu šikanovania:

- **Identifikácia a zabezpečenie rizikových miest** – pravidelné monitorovanie priestorov, kde sa žiaci pohybujú bez dozoru (chodby, šatne, jedáleň, WC, školský dvor).
- **Uvedomenie si bŕzd a akceleratorov šikanovania** – obmedzenie konania podporujúceho šikanovanie (zbytočné súperenie medzi triedami, nespravodlivé hodnotenie, neprimerané sankcie) a podpora konania smerujúceho k minimalizácii výskytu šikanovania (prítomnosť osôb, ktorým sa žiak môže zveriť, učitelia zaujímajúci sa o potreby žiakov).
- **Manažment rizikových situácií** – identifikácia a spracovanie rizikových situácií, ktoré môžu vytvárať priestor pre šikanovanie (nový žiak v kolektíve, prítomnosť žiakov s výraznou „inakosťou“ v kolektíve).
- **Monitoring sociálnej klímy** – zisťovanie spokojnosti žiakov, ich vzťahov a pocitu bezpečia prostredníctvom dotazníkov, rozhovorov a neformálnych pozorovaní.

- **Informačná infraštruktúra** – dostupné informácie o tom, na koho sa žiaci môžu obrátiť v prípade podozrenia na šikanovanie; vytvorenie schránky dôvery a elektronických kontaktov na odborných zamestnancov školy, logistika prijímania týchto podnetov.
- **Spolupráca s externými subjektmi** – vytváranie siete spolupracujúcich inštitúcií, najmä zariadení poradenstva a prevencie, polície a koordinátora ochrany detí pred násilím.

Prevenia v užšej rovine

Prevenia v užšej rovine predstavuje realizáciu konkrétnych činností a aktivít, ktoré priamo smerujú k predchádzaniu šikanovania:

- **Systematická práca s triedami** – priebežné rozvíjanie sociálnych zručností, empatie a spolupráce medzi žiakmi, s dôrazom na posilňovanie pozitívnych vzťahov.
- **Scitlivovanie učiteľov a žiakov** – rozpoznávanie varovných signálov, včasné reagovanie na rizikové správanie, otvorená komunikácia o problémoch.
- **Podpora svedkov („bystander efekt“)** – vedenie žiakov k tomu, aby dokázali reagovať, ak sú svedkami šikanovania, a vedeli privolať pomoc dospelého.
- **Spolupráca s rodičmi** – pravidelná informovanosť o preventívnych aktivitách školy a možnostiach riešenia problémov.
- **Koordinácia odborných zamestnancov** – spolupráca školského podporného tímu s triednymi učiteľmi, preventistami a zariadením poradenstva a prevencie.
- **Zabezpečenie kontinuity prevencie** – systematické plánovanie a vyhodnocovanie preventívnych opatrení v rámci každého školského roka.

Prevenia kyberšikanovania

Prevenia kyberšikanovania je neoddeliteľnou súčasťou školského systému prevencie. Zahŕňa:

- vzdelávanie žiakov o ochrane súkromia a bezpečnom používaní internetu,
- nastavenie pravidiel používania digitálnych zariadení v škole,
- monitoring online školských skupín,
- nácvik asertívnej komunikácie a techník odmietania nevhodného obsahu,
- spoluprácu s odborníkmi na digitálnu bezpečnosť a zariadením poradenstva a prevencie.

3.3 Krízový plán školy pri riešení šikanovania

Akútna intervencia

Akútna intervencia predstavuje bezprostrednú reakciu školy v prípade výskytu šikanovania alebo podozrenia naň. Cieľom je okamžitá ochrana obete, zastavenie konania šikanujúceho a získanie základných informácií o incidente.

O incidente sú povinní informovať všetci zamestnanci školy, ktorí sú jeho svedkami alebo sa o ňom dozvedeli.

Po zabezpečení bezpečia obete a odstránení kontaktu so šikanujúcim začína pracovať **intervenčný tím**.

Zloženie a úlohy intervenčného tímu

Intervenčný tím zostavuje vedenie školy. Tvoria ho zamestnanci, ktorí majú o prípade najviac informácií – spravidla zástupca vedenia školy, odborný zamestnanec, triedny učiteľ a ďalší poverení pracovníci.

Úlohou tímu je:

- získať a analyzovať informácie o incidente,
- zabezpečiť komunikáciu so šikanovaným, šikanujúcim a svedkami,
- prijať okamžité opatrenia na ochranu všetkých zúčastnených,
- informovať zákonných zástupcov všetkých dotknutých žiakov,
- posúdiť, či je potrebné oznámiť prípad polícii alebo orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK):
 - **áno** – ak existuje podozrenie na spáchanie trestného činu alebo priestupku,
 - **áno** – ak je niektorý zo žiakov v starostlivosti SPODaSK alebo je potrebná multidisciplinárna spolupráca,
- zabrániť ovplyvňovaniu výpovedí a sekundárnej viktimizácii obete,
- zistiť rozsah dopadu prípadu na triedu či školskú komunitu.

Pri riešení prípadu je potrebné zachovať nestrannosť a rešpekt k všetkým účastníkom. Cieľom nie je viesť vyšetrovanie, ale **ochrániť šikanovaného žiaka** a obnoviť bezpečné prostredie v škole.

Odporúčania pre riešenie prípadu

- Považovať žiaka za šikanovaného, kým sa nepreukáže opak.
- Označovať situáciu ako *incident* až do potvrdenia, že ide o šikanovanie.

- Vyhodnocovať správanie s dôrazom na znaky šikany – opakovanie, úmysel ubližovať, nepomer síl.
- Nenechať sa tlačiť k rýchlym záverom; venovať čas dôkladnému zisteniu faktov.

Najčastejšie chyby pri riešení prípadov šikanovania:

- nerozlišovanie medzi počiatočným a pokročilým štádiom šikany,
- ochrana iniciátora agresie len preto, že pôsobí bezproblémovo,
- nedostatočná práca so svedkami a so skupinou, ktorá incident videla,
- podcenenie emocionálnych následkov u obete.

Obr. 1: Akútna intervencia

Zdroj: Prevencia a riešenie šikanovania sprievodca pre školské prostredie. 2025. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže. Dostupné online: <https://www.minedu.sk/data/att/141/32481.560a90.pdf>

Dlhodobá intervencia

Dlhodobá intervencia nadväzuje na akútne opatrenia a jej cieľom je stabilizovať situáciu, predísť opakovaniu šikany a obnoviť narušené vzťahy. Vyžaduje si **multidisciplinárny prístup** a spoluprácu odborníkov.

Práca so šikanovaným žiakom

- poskytnúť psychologickú a poradenskú pomoc,
- pomôcť spracovať traumu a obnoviť sebavedomie,
- rozvíjať sociálne zručnosti a schopnosť zvládať náročné situácie,
- sledovať dlhodobo jeho začlenenie do kolektívu.

Práca so šikanujúcim žiakom

- pomôcť mu osvojiť si kontrolu nad emóciami,
- viesť ho k preberaniu zodpovednosti za svoje správanie,
- zabezpečiť dohľad a vhodné výchovné opatrenia,
- v prípade potreby odporučiť odbornú psychologickú pomoc.

Práca s triednym kolektívom

- posilňovať empatiu a zodpovednosť žiakov,
- analyzovať okolnosti prípadu a vyvodiť poučenie pre celú triedu,
- zlepšovať skupinovú dynamiku, podporovať pozitívne vzťahy,
- realizovať preventívne aktivity na obnovu dôvery a bezpečia.

Je potrebné si uvedomiť, že žiak môže byť v rôznom čase v pozícii obeť aj agresora; preto sa intervencia zameriava na celé sociálne prostredie.

4 Spolupráca s inštitúciami a dôležité kontakty

Adresár zariadení výchovného, psychologického a špeciálno-pedagogického poradenstva:

<https://www.minedu.sk/vychovne-psychologicke-a-specialnopedagogicke-poradenstvo-a-specialne-vychovne-zariadenia/>

Ďalšie inštitúcie:

Linka detskej dôvery

0907 401 749

Liga za duševné zdravie SR

Ševčenkova 21

85101 Bratislava

dusevnezdravie@dusevnezdravie.sk

Internetová linka dôvery IPčko

<https://ipcko.sk/>

Internetová linka dôvery stalosato.sk

<https://www.stalosato.sk/>

Internetová linka dôvery nenormalne.sk

<http://nenormalne.sk/>

Linka detskej istoty

<http://www.ildi.sk/>

161 111

Psychologická internetová poradňa pre mladých ľudí so zdravotným znevýhodnením

<https://dobralinka.sk/>

Zoznam použitej literatúry

1. Dobrá prax pre úspešné zavedenie aplikácie na anonymné nahlasovanie šikanovania na školách. 2025. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/be8/32449.fb2a03.pdf>
2. Postup školy pri podozrení zo šikanovania – s konkrétnymi aktérmi a ich úlohami. Dostupné online: <https://www.minedu.sk/data/att/474/32450.56a151.pdf>
3. Prevencia a riešenie šikanovania sprievodca pre školské prostredie. 2025. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže. Dostupné online: <https://www.minedu.sk/data/att/141/32481.560a90.pdf>
4. Smernica č. 1/2025 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach. Dostupné online: <https://www.minedu.sk/data/att/d76/32441.fb1a83.pdf>